



# Representantforslag 41 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden

Dokument 8:41 S (2012–2013)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å effektivisere arbeidsinnvandringen til Norge gjennom enklere regler, bedre rutiner og raskere saksbehandling**

Til Stortinget

## Bakgrunn

### Behov for arbeidskraft

Det er bred politisk enighet om at Norge trenger utenlandsk arbeidskraft. Det vises blant annet til behandlingen av St.meld. nr. 18 (2007–2008) Arbeidsinnvandring, der Stortingets flertall, alle unntatt representantene fra Fremskrittspartiet, var enige om at regelverket på området skulle gjøres enklere og mer oversiktlig, at saksbehandlingsprosedyrene skulle forbedres og at det skulle iverksettes en rekke andre tiltak for å legge til rette for å dekke behovet for utenlandsk arbeidskraft. Forslagsstillerne viser til at norsk arbeids- og næringsliv vil ha behov for spesialkompetanse for å klare konkurransen med internasjonale selskaper, og at det ikke er noen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge.

Forslagsstillerne viser i den forbindelse til Norsk Industris høringsuttalelse til Brochmann-utvalget der man kan lese følgende:

«Vi mener at innvandringen de siste årene var et av flere bidrag til at finanskrisen traff Norge mindre enn andre land, da mange norske industribedrifter hadde fulle ordrebøker da krisen inntraff og greide på denne måten å 'flyte' en god stund på dette, med utenlandsk arbeidskraft i Norge. Innvandrere sikrer norsk verdiskaping i mange bransjer.»

Og

«Norsk Industri vil (...) understreke at Norge har behov for en jevn import av arbeidskraft uten spesialistkompetanse. Det er stor mangel på arbeidskraft i yrker som malere, sjåførere, fiskeforedling, m.m. som er sentrale i norsk arbeidsliv.»

Forslagsstillerne deler dette synet og mener det fortsatt er for vanskelig å få kvalifisert arbeidskraft til Norge. Forslagsstillerne mener derfor at det er på tide å gjøre reglene enklere og overlate en større del av ansvaret for godkjenning av arbeidsinnvandrere til arbeidsgiverne.

### Fjerning av spesialistkvoten

Forslagsstillerne viser til at direktøren i Utlendingsdirektoratet (UDI), Frode Forfang, uttalte til Dagsavisen 30. januar 2013:

«... at direktoratet ikke bare skal være en portvokter, men at det også skal være en døråpner til Norge. Vi skal også tilrettelegge for at Norge får tilgang på utenlandsk arbeidskraft som vi har behov for»,

sa han videre i samme intervju. Forslagsstillerne deler dette synet.

1. januar 2010 ble det innført nye regler for ansettelse av utenlandske arbeidstakere utenfor EØS-området. Bedriftene kunne, etter utlendingsforskriften § 6-2, ansette spesialister og kompetansearbeidskraft med et lønnstilbud over 500 000 kroner direkte, og få godkjenning fra myndighetene etterpå. Inntil 5 000 personer kunne få opphold på denne måten i året. Forslagsstillerne undrer seg og synes det er litt merkelig at det var nødvendig med en kvote, all den tid den aldri ble fylt opp. 15. januar 2013 ble imidlertid utlendingsforskriften § 6-2 om spesialistkvoten opphevet. Forslagsstillerne mener dette var uheldig. I

stedet mener forslagsstillerne at en burde ha innført en ordning hvor mennesker som har fått et arbeid i Norge, får oppholdstillatelse på en ubyråkratisk måte – uten å måtte avvente en søknadsbehandling. I Sverige fungerer et slikt etterspørselstyrt system bra, men det er strenge kriterier, og det ønsker forslagsstillerne innført her også.

### **Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA)**

Forslagsstillerne er klar over at saksbehandlingstidene i UDI har gått ned de siste årene, men mener det fortsatt tar for lang tid å saksbehandle hver søknad.

Forslagsstillerne viser til at både saksbehandlingstiden og byråkratiet som møter mennesker som vil jobbe i Norge og bedriftene som trenger arbeidskraft utenfra, varierer. Fra bedrifter meldes det om saksbehandlingstider på opptil seks måneder for arbeidstakere fra ikke-EU-land. Dette er en klar ulempe for norske bedrifter som er avhengige av utenlandsk kompetanse.

Forslagsstillerne viser til at Arbeidstilsynet, politiet, Skatteetaten og Utlendingsdirektoratet har etablert tre servicesentre for utenlandske arbeidstakere i Norge (SUA): i Oslo, Stavanger og Kirkenes. Det første senteret ble opprettet i Oslo i 2007. Sentrene betjener EØS-borgere, andre lands borgere som søker arbeidstillatelse som faglært, samt familiemedlemmer av begge de nevnte kategoriene. Formålet med sentrene er at både arbeidsgivere og arbeidstakere skal få veiledning og rask behandling av søknader. Forslagsstillerne mener det var et fornuftig tiltak å samlokalisere flere offentlige myndigheter som regulerer utlendingers rettigheter og plikter i Norge. Da SUA ble opprettet, var målet å få ned saksbehandlingstiden for å få D-nummer og arbeids- og oppholdstillatelse. Likevel vil forslagsstillerne understreke at saksbehandlingssprosessen i dag ikke er rask og smidig nok for å tilfredsstille næringslivets behov for rask rekruttering av utenlandsk arbeidskraft. Forslagsstillerne er kjent med at det er rigide prosesser og lange køer. Forslagsstillerne mener saksbehandlingstiden er for tungvint og at det er «for mange hender» som er innom hver søknad. Forslagsstillerne er kjent med at sentrene har selvpålagt saksbehandlingstid på 5 dager og at Oslo politidistrikt og UDI prioriterer saker fra SUA-sentrene, men vil vise til at disse tidene ikke er reelle, all den tid søkeren ikke får time med en gang. Forslagsstillerne er kjent med at det til sammen, fra søknad leveres til oppholdstillatelsen ligger ferdigbehandlet, tar rundt 2–3 måneder. Selvsaksbehandlingen i SUA er raskere, men det hjelper søkeren lite, siden det kan ta flere uker fra arbeidstakeren logger seg inn på SUA før vedkommende får time. For borgere fra EU-land tar det enda lengre tid. Forslagsstillerne mener all saksbehandling når det

gjelder arbeidstillatelse må samles på SUA, slik det er gjort i Sverige.

### **Saksbehandling utenfor servicesentre**

Forslagsstillerne viser til at det er politiet som tar imot søknaden om arbeids- og oppholdstillatelsen i de byene der det ikke er SUA. Forslagsstillerne er kjent med at dette er et ledd som gjør at saksbehandlingstiden tar ytterligere tid. Forslagsstillerne er også kjent med at politiet ikke godkjenner scannede dokumenter slik at søkere må bruke tid på å printe ut, og levere over skranken, bare for å se at dokumentet scannes på nytt før de sendes UDI. Fra søknaden er levert på politistasjonen kan det gå flere uker før den er sendt til UDI. Forslagsstillerne mener dette er uholdbart. Det er store geografiske forskjeller og enkelte steder svært komplisert å få en søknad innvilget – selv om det rettslig er enkelt.

### **Arbeidstakerens familie**

Forslagsstillerne viser til at UDI har fått krav om rask saksbehandling også i sakene til arbeidsinnvandrernes familiemedlemmer. Forslagsstillerne er glad for at det er krav om rask saksbehandling også for familien til arbeidstakeren, men er kjent med at det i praksis kan ta lang tid før familien får opphold. Forslagsstillerne er kjent med at dette er et hinder som gjør at arbeidstakere ikke ønsker å bosette seg i Norge. Forslagsstillerne har stor forståelse for at en arbeidstaker ikke ønsker å flytte til et annet land uten familien. Forslagsstillerne ønsker derfor at retningslinjene for behandling av søknader til familiemedlemmer behandles samtidig med arbeidstakeren.

### **Godkjenning av utenlandsk utdanning**

Forslagsstillerne viser til at det i mange år har vært bred politisk enighet om å få ned saksbehandlingstiden for personer som søker godkjenning for sin utenlandske utdanning. Forslagsstillerne viser til at Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) har store utfordringer knyttet til saksbehandlingstid, noe som blant annet har sin bakgrunn i at dagens saksbehandlingssystem er fra 1991. Forslagsstillerne er kjent med at den eksisterende finansieringsmodellen for NOKUT vanskeliggjør realiseringen av nødvendige investeringer, som innføring av et nytt og mer effektivt elektronisk saksbehandlingssystem. Forslagsstillerne deler NOKUT-direktør Terje Mørlands syn om behovet for «en mer helhetlig strategi» knyttet til godkjenning av utenlandsk utdanning (Aftenposten 26. januar 2013). Forslagsstillerne mener på denne bakgrunn at det er behov for en helhetlig gjennomgang av hele godkjenningssystemet for utenlandsk utdanning, samt innføre en konkret tidsfrist slik at det blir enklere og raskere å få godkjent utdanning fra et annet land. Fremtidige budsjettbe-

vilgninger, samt endringer i dagens finansieringsmodell for NOKUT, må ta hensyn til dette.

### Norskundervisning for arbeidsinnvandrere

Forslagsstillerne viser til at NOU Bedre integrering 2011:14 fremhever hvor viktig det er at arbeidsinnvandrere kan nyttiggjøre seg av medbrakt kompetanse. En viktig forutsetning for dette er norskundervisning. Norskundervisning er også avgjørende for at arbeidsinnvandrerne raskest mulig kan fungere og ivareta sine interesser i møter med offentlige systemer som skole og helsevesen. Mange opplever å ha begrensede økonomiske ressurser den første tiden i Norge, og de prioriterer derfor ikke å betale for norskundervisning. Dette kan raskt bli et problem både for vedkommende og det norske samfunnet, siden mange vil få vanskeligheter med å tre inn i arbeidslivet igjen dersom de faller ut. Dårlige norsk-kunnskaper kan også medvirke til at arbeidsinnvandrere blir utnyttet og får dårligere arbeidsvilkår enn de har rett til.

Forslagsstillerne mener at staten bør ta et større finansielt ansvar for norskundervisning til arbeidsinnvandrere. Staten kan finansiere tilbudet gjennom økt tilskudd til norskopplæring i kommunene. Forslagsstillerne mener også at det er viktig å trekke inn andre aktører i privat sektor og ideelle organisasjoner for leveranse av denne tjenesten.

### Styrke og modernisere informasjons- og veiledningssystemene rettet mot arbeidsinnvandrere

Forslagsstillerne viser til at det er et stort behov for å styrke og modernisere informasjons- og veiledningssystemene rettet mot arbeidsinnvandrere. Dette er blant annet tydelig beskrevet i NOU Bedre integrering 2011:14. Dagens informasjons- og veiledningssystemer i regi av det offentlige er ikke tilpasset den økende pågangen og er ikke i stand til å dekke behovene på en god måte. Forslagsstillerne mener man trenger et mindre byråkratisk, mer robust, moderne og fleksibelt system for å møte utfordringene. Det er spesielt i den første tiden mange arbeidsinnvandrere faller utenfor. Informasjons- og veiledningssystemene må styrkes i førstelinjen som møter arbeidsinnvandrerne, både nettsidene og språkkunnskapen hos de ansatte må forbedres. Servicesenteret for utenlandske arbeidstakere (SUA), som yter service for dem som har fått en arbeidskontrakt vedrørende skattekort, registrering hos politiet samt Arbeidstilsynets virkeområde, dekker bare i begrenset grad arbeidsinnvandrernes behov. Det offentlige bør derfor bli avlastet når det gjelder flere av disse tjenestene gjennom privat sektor, herunder frivillige organisasjoner.

## Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre en spesialisthjemmel slik at bedrifter får mulighet til å ansette ikke-faglærte arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-området.
2. Stortinget ber regjeringen utvide dagens jobbsøkerervisum slik at personer utenfor EØS lettere kan få søke jobb i Norge.
3. Stortinget ber regjeringen utvide «tidlig arbeidsstart» ved å åpne for at bedrifter, utdannings- og forskningsinstitusjoner forhåndsgodkjennes slik at utenlandske arbeidstakere kan påbegynne arbeidet sitt mens Utlendingsdirektoratet (UDI) behandler søknaden.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomgå godkjenningssystemet for utenlandsk utdanning og innføre en tidsfrist slik at det blir enklere og raskere å få godkjent utenlandsk utdanning.
5. Stortinget ber regjeringen endre reglene for arbeidstillatelse som faglært, slik at kravene til kompetanse i større grad bestemmes av arbeidsgiverne.
6. Stortinget ber regjeringen forenkle prosedyrene for forlengelse/fornyelse av arbeidstillatelser.
7. Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid med sikte på å forenkle både regler og prosedyrer for å sikre rask godkjenning av arbeidssøkere til Norge.
8. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket og prosedyrene for arbeidsinnvandrere fra ikke-EU-land som ønsker å ha ektefelle/barn med til Norge.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for at søknader om arbeids- og oppholdstillatelse behandler familien under ett og at personnummer utstedes til hele familien med en gang vedtaket foreligger.
10. Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for politidistriktene som forenkler mottak av arbeids- og oppholdssøknader og med krav om at søknader som mottas sendes UDI innen en kort tidsfrist.
11. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om hvordan staten kan bidra til å sikre arbeidsinnvandrere grunnleggende norskopplæring, der aktører fra frivillige og ideelle organisasjoner trekkes inn, slik at man får en effektiv og fleksibel undervisning tilpasset arbeidsinnvandrernes behov.

12. Stortinget ber regjeringen styrke og modernisere informasjons- og veiledningssystemene for å tilpasse disse til den nye virkeligheten med mange arbeidsinnvandrere. For å løse disse utfordringene bør frivillige og ideelle organisasjoner i større grad trekkes inn i dette arbeidet.

6. mars 2013